

Ärende: VN/22704/2021

Begäran om utlåtande till arbetsgruppens utkast till den nationella planen för anpassning till klimatförändringen 2030 (NAP2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Är den föreslagna nationella anpassningsplanen 2030 balanserad, dvs. har alla nödvändiga aspekter beaktats?

Planen är omfattande och välgjord och den beaktar mångsidigt inom vilka alla sektorer man bör anpassa sig till klimatförändringen.

Ett tema som fattas är den psykologiska beredskapen hos framför allt den yngre generationen, där allt fler idag lider av psykisk ohälsa, känslor av otrygghet och brist på framtidstro, samt av klimatångest. En anpassning till klimatförändringen berör framför allt barn och unga. De ska leva i en värld som blir varmare, liksom deras framtida barn.

Vilka verktyg ger vi de unga för att anpassa sig och att orka bygga och tro på en bättre värld? Hur kan vi vuxna garantera åt våra barn att den världen går att leva i? Denna fostran ska börjas redan i våra daghem, liksom vi idag lär ut miljöfostran och hur motverka klimatförändringen i daghem och skolor.

De unga behöver känna att de kan påverka, via kanaler och metoder som passar just dem.

2. Detaljerade kommentarer till kapitlet "Observerade förändringar, scenarier och risker" (kapitel 2.2).

Folkhälsan är den största svenskspråkiga social- och hälsovårdsproducenten i Finland.

Vi märker redan av effekterna heta somrar i våra boenden för äldre, där äldres välmående, hälsa och rentav liv hotas av heta perioder. Även personalens arbetsvälmående påverkas.

Många av landets äldreboenden finns i gamla byggnader, där teknisk utrustning såsom luftvärmepumpar saknas.

Värmen påverkar naturligtvis även de äldre som bor i servicebostäder eller hemma och inte har tillgång till luftkonditionering. Vi vet att andelen äldre finländare stiger, vilket ökar behovet av

anpassning till klimatförändringen inom äldreboenden. Också funktionshindrade är en sårbar grupp, där många är i behov av ständig omvårdnad.

Även daghemmen är öppna sommartid och barnen vistas i dem under långa tider, de yngsta är under ett år gamla och behöver t.ex. en lång dagssömn. Om temperaturen är för hög inomhus lider även barnens och daghemspersonalens välmående.

Här borde samhället känna igen de mest sårbara grupperna och stöda serviceproducenter att investera i lösningar som motverkar höga inomhustemperaturer.

Vi måste trygga goda arbetsförhållanden inom vården i alla situationer, inte minst för att säkerställa tillgången till arbetskraft.

Om vattenförsörjningen, eldistributionen eller tillgången till mediciner och mat hotas är det de svaga och sjuka som drabbas snabbast och mest. Här testas välfärdssamhällets beredskap att fungera även då.

Vid stora kriser höjs priserna på basförnödenheter och vår beredskap att klara vardagen beror på socioekonomisk status. Detta kan öka klyftorna i samhället och med dem otryggheten och oron.

3. Detaljerade observationer om planens vision och mål (avsnitt 2.3 och 2.4).

Visionens mål är väl ställda, men lättare att säga än att uppnå.

Vi håller med om att vilja, kapacitet och medel behövs, och att det är lättare att anpassa sig och förebygga än att reparera.

För att medborgare, organisationer, kommuner, statliga institutioner och företag på riktigt ska satsa på en anpassning till klimatförändringen behövs incitament, som kommuniceras tydligt och på bred front, och där byråkratin för att uppnå dem hålls så liten som möjligt.

Därtill behövs reglering, dvs. lagar och direktiv som kräver att man beaktar klimatförändringen i all sin verksamhet, sin konsumtion, sitt resande, sina inköp och i långsiktiga strategier.

Det ska sägas att ett för stort ansvar inte ska läggas på enskilda konsumenter att betala mera för ekologiska val, utan samhällets reglering bör långt styra t.ex. vilka produkter som får säljas, hur maten odlas och hur transportmedel drivs.

På EU-nivå växer satsningarna på klimatet. Vi borde ännu bättre få finländarna att utnyttja de t.ex. finansiella stöd för klimatarbete och -anpassning som EU erbjuder. Det är här framtidens möjligheter till tillväxt, och en hållbar framtid, finns.

Mätare för klimatanpassning behövs på alla nivåer. Hur skapa tillräckligt lättanvända, gärna kostnadsfria mätare? Vilka mätare finns eller kan utvecklas som kan vara gemensamma för så många användare som möjligt?

4. Vad anser du om tema 'Strategisk planering och framsyn på nationell nivå' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Resultatstyrning behövs vad gäller offentlig finansiering. Klimatarbete kan inte längre bygga bara på fri vilja, om vi vill se resultat. Samhällsfinansiering handlar om prioritering och klimatfrågan måste prioriteras bland de viktigaste.

Indikatorer för uppföljning behövs, likaså lättanvända verktyg för rapportering.

Finland har - som utbildningens, innovationernas och den digitala utvecklingens toppnation - stora möjligheter vad gäller att utveckla digitala verktyg och applikationer inom temat, innovationer som lätt kan nå global spridning. Det gäller att sprida kunskapen och engagemanget på alla nivåer i samhället, och att börja i den grundläggande utbildningen.

Medborgarorganisationer och lokalföreningar med engagemang och kompetens ska tas med i arbetet och ges verktyg för att påverka utvecklingen, likaså den yngre generationen som klimatförändringen berör allra starkast.

5. Vad anser du om tema 'Övergripande säkerhet och allmänt arbete för underhållssäkerhet' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Samarbete mellan samhällets olika aktörer behövs för krisberedskap. Regionala och nationella försvarskurser är ett sätt. Valfärdsområdena har en viktig roll vad gäller social- och hälsovården och samarbete med organisationer inom tredje sektorn såsom Folkhälsan behövs.

6. Vad anser du om tema 'Livsmedels- och näringstrygghet' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Inom social- och hälsovården är det livsviktigt att trygga tillgången till mediciner, värme, elektricitet, vatten och mat i alla situationer. Tydligare processer och definierade ansvar behövs, liksom samarbete över sektorgränser och beredskap för kommunikation även i krissituationer.

Vården och äldre vården är en växande bransch med strikta krav på hygien, och där en hel del problemavfall såsom blöjor och engångshandskar uppkommer. Hållbara lösningar behövs för att hantera dem, men nya lösningar kostar och måste finansieras i en redan ansträngd vårdsektor.

7. Vad anser du om tema 'Infrastruktur och den byggda miljön' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Klimatförändringen, med risker för värmeböljor, översvämningar, stormar och skogsbränder påverkar de fastigheter som Folkhälsan äger runt om i Finland samt på Åland, fastigheter där samhällets sårbaraste grupper såsom barn och äldre vistas och bor. Det är kostsamt att på en gång göra alla byggnader anpassade för dessa hotbilder. Nationella stöd samt EU-stöd kunde gärna riktas till konkreta, kostsamma åtgärder såsom jordvärme, solpaneler och luftvärmepumpar för byggnader som används inom vårdsektorn och serviceboende.

8. Vad anser du om tema 'Riskhantering av torka, användning och förvaltning av naturresurser, biologisk mångfald och naturbaserade lösningar' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Biologisk mångfald är avgörande för ekosystemens balans och naturen främjar på olika sätt vår fysiska och psykiska hälsa.

Städer kunde satsa mer på grönområden såsom parker och ängar. Jordbruket får inte hota den biologiska mångfalden, utan kan ges stöd för att främja den. Inom byggandet kan mera göras för att få in "gröna element" och trädgårdar.

Folkhälsan ser natur och trädgårdar som en viktig hälsofrämjande faktor och vill satsa på dem i anslutning till vår serviceproduktion, våra kurser och vår utbildning och fostran.

9. Vad anser du om tema 'Skydd och främjande av hälsa' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Se vårt svar i punkt 2.

Förutom klimatförändringens inverkan på fysisk hälsa måste den psykiska hälsan beaktas. Redan små barn lider av klimatångest och våra pedagoger och terapeuter borde få utbildning i hur man behandlar den, och ges korrekt information som anpassas till åldersgruppen.

Folkhälsan ser positivt på målet att identifiera hälsoriskerna med hetta och att en handlingsplan för att förebygga hälsoskador vid värmeböljor görs upp, under ledning av THL.

Samarbetet med välfärdsområdena och kommunerna är viktigt. Fungerande lösningar bör smidigt och kostnadseffektivt kunna spridas från offentliga till privata vårdaktörer och tredje sektorn.

10. Vad anser du om tema 'Skydd av kulturarvet och miljön' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Kulturarvet med allt vad det innebär är viktigt för Folkhälsan, som i 101 år har jobbat för att främja hälsa i Finland. Vi ser det som särskilt viktigt att stärka det finlandssvenska kulturarvet nu och i framtiden, då allt fler familjer är tvåspråkiga och mångkulturella. Ett konkret kulturarv som Folkhälsan ansvarar för är Finlands Lucia, som sprider ljus och hopp för dem som behöver det allra mest. De budskap som lucia och luciakrönaren för fram når fram till många och även här strävar vi efter att få fram budskap som stöder en hållbar framtid.

11. Vad anser du om tema 'Klimatriskhantering på regional och lokal nivå' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Kommunerna, städerna och de regionala myndigheterna har en viktig roll för att främja anpassningen till klimatförändringen på gräsrotsnivå och bland lokala beslutsfattare.

12. Vad anser du om tema 'Förstärkning och bättre användbarhet av kunskapsbasen' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

All utveckling bör ledas med kunskap. Det kräver indikatorer och mätare samt sätt att rapportera var man nått framgång och var arbetet haltar. Vi behöver veta mer om riskerna med klimatförändring, var de har störst inverkan och hur vi effektivast kan motverka dem och anpassa oss. Kunskap avgör vilka åtgärder vi tar till.

13. Vad anser du om tema 'Kommunikation och växelverkan' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Kommunikation är nyckeln till medvetenhet och engagemang. Kommunikation talar till känslor, vilket påverkar vårt sätt att agera.

Det är bra om informationen samlas till utvalda kanaler och inte är splittrad. Kund- eller mottagarperspektivet behövs i all kommunikation, målet är växelverkan.

Hur kan man kommunicera om sådant som fungerar, transfer of best, så att vi kan lära och inspireras av varandra? Här kan kampanjer i sociala medier och kända namn som draghjälp vara till nytta. Det gäller att kommunicera så att man når målgrupperna och våga pröva nya sätt att nå ut, exempelvis till yngre. Inte heller klimatarbete behöver vara gravallvarlig, humor är ett sätt att väcka intresse och få synlighet.

14. Vad anser du om tema 'Internationellt samarbete' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Klimatförändringen ser inte till nationsgränser. Aktörer som EU och FN och framöver även NATO är viktiga för Finland.

Norden är och förblir en viktig samarbetspart, våra samhällen ser liknande ut och vår vilja att gå i spetsen för arbetet mot klimatförändringen och i utvecklingen mot grön energi är gemensam och konfliktfri.

Vi lever i en global värld och klimatförändringen leder troligen till större flyktingströmmar, från drabbade länder till oss som har det bättre ställt. Samhället måste anpassa sig till denna rörlighet och se möjligheterna, t.ex. arbetskraft och internationella nätverk.

15. Vad anser du om tema 'Uppföljning och utvärdering av anpassningen' och de delmål och åtgärder som ingår i det ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Anpassning till klimatförändring bör starkare beaktas i Folkhälsans mätare och utvärdering av vår mångfacetterade verksamhet, som även inbegriper internationell toppforskning (Folkhälsan Research Center).

16. Vad anser du om de åtgärder i kapitel 2.5.13 som behöver tilläggsutredningar ur ditt ansvarsområdes eller verksamhets synvinkel?

Hur kan arbetet implementeras i våra fostrande strukturer och läroplaner, med målsättningen att ge framtidstro och verktyg för att påverka åt de unga?

17. Hur skulle du bedöma ansvarsfördelningen för åtgärderna i planen? Har ni några förslag på hur man kan lägga till eller ta bort genomförande aktörer för varje åtgärd?

Inga ytterligare förslag.

18. Hur ser du på den roll som din organisation eller det organ som du företräder spelar i genomförandet av målen och åtgärderna i anpassningsplanen?

Folkhälsan är en unik aktör för att vi jobbar för att främja fysisk och psykisk hälsa för alla åldrar, och att vi har en faktabaserad/vetenskaplig bas för all vår verksamhet.

Vi har en omfattande serviceproduktion (boende för äldre och funktionshindrade, terapier, daghem, eftermiddagsverksamhet mm.), tre utbildningsinstitutioner, ett forskningscentrum och en omfattande frivilligverksamhet (98 lokalföreningar och 19 000 medlemmar).

Folkhälsan ordnar verksamhet på alla nivåer för att främja hälsa. Ungas psykiska välmående, en hållbar livsstil och livskvalitet för äldre är våra strategiska kärnteman.

Klimatförändringen och hur anpassa sig till den berör i princip all vår verksamhet och vi vill vara med i arbetet, som en människonära, icke-vinstbringande aktör i tredje sektorn.

19. Ytterligare kommentarer till konsekvensbedömningen av planen (avsnitt 2.6).

-

20. Andra kommentarer till utkastet till planen.

-

Ålgars Jessica
Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf